

2024-01-11
S2024/00041 (delvis)

Socialdepartementet

Inspektionen för vård och omsorg
Box 45184
104 30 Stockholm

Uppdrag om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen

Regeringens beslut

Regeringen ger Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i uppdrag att under 2024–2026 stärka och utveckla sitt arbete med att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet och förekomsten av oseriösa aktörer inom omsorgen. I uppdraget ingår också att beskriva hur myndigheten, inom ramen för sitt uppdrag, kan utveckla åtgärder som bidrar till kommunernas arbete mot välfärdsbrottslighet samt vidta åtgärder som syftar till detta.

IVO ska inhämta synpunkter från Upphandlingsmyndigheten i frågor kopplade till offentlig upphandling och föra dialog med kommuner och Sveriges Kommuner och Regioner i den del av uppdraget som avser att utveckla åtgärder som bidrar till kommunernas arbete mot välfärdsbrottslighet. Uppdraget ska genomföras av IVO i samverkan med Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan och andra myndigheter som deltar i arbetet mot organiserad brottslighet.

IVO ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

IVO ska senast den 31 januari 2025 och senast den 31 januari 2026 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

IVO ska senast den 31 januari 2027 lämna en slutredovisning till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får IVO under 2024 använda 7 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagsposten 8 Utvecklingsmedel Kammarkollegiet.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Oseriösa eller kriminella aktörer förekommer inom allt fler branscher inom välfärdssektorn, i den kommunala sektorn kan det handla om personlig assistans, hem för vård eller boende (HVB) och hemtjänst. Mycket tyder på att dessa angrepp har blivit mer systematiska och avancerade, i vissa fall även systemöverskridande. Det förekommer allt oftare att utförare i form av föreningar och företag är involverade i angrepp på systemen (Välfärdsbrott mot kommuner och regioner, Brottsförebyggande rådet 2022:1 s. 16–17).

IVO har ett viktigt uppdrag att förhindra och motverka välfärdsbrottslighet inom omsorgen. Genom tillståndsprövningen kan myndigheten hindra att kriminella aktörer tar sig in på omsorgsmarknaden och utnyttjar välfärdens resurser. IVO kan också genom att utöva tillsyn hindra att oseriösa och kriminella aktörer fortsatt utnyttjar välfärden. Det kan göras genom exempelvis ägar- och ledningsprövningen där IVO granskar om de som beviljats tillstånd fortsatt uppfyller kraven på insikt och lämplighet samt har ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten.

Mot bakgrund av den nuvarande utvecklingen är det viktigt att IVO har förmåga att motverka att oseriösa och kriminella verkar inom välfärden. Om myndigheten inte har rätt förutsättningar för sitt arbete riskerar det att leda till felaktiga utbetalningar och välfärdsbrottslighet. Det riskerar också att leda

till att personer inte får den vård och omsorg de har behov av och har rätt till, exempelvis genom uteblivna insatser eller bristfällig omsorg.

Regeringen anser att myndighetens arbete med att motverka välfärdsbrottslighet därför bör förstärkas.

Närmare om uppdraget

IVO ska under 2024–2026 stärka och utveckla sitt arbete med att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet och förekomsten av oseriösa aktörer inom omsorgen, med fokus på ägar- och ledningsprövningen inom tillsynen och tillståndsprövningen. I uppdraget ingår att utveckla myndighetens förmåga och metoder att identifiera och genom tillsyn agera mot aktörer som är oseriösa och/eller kriminella. IVO har den 11 januari 2024 även fått ett uppdrag om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvård och tandvård (S2024/00037). Kunskap, erfarenheter och utveckling som sker inom respektive uppdrag ska tillvaratas i båda uppdragen, där så är möjligt.

De kommuner, regioner och statliga myndigheter som betalar ut medel till privata utförare i välfärden har också en central roll när det gäller att motverka välfärdsbrottslighet. När statliga verksamheter förstärker sitt arbete i syfte att motverka välfärdsbrottslighet och förhindra felaktiga utbetalningar, riskerar det att innebära att problem förs över till kommuner och regioner. I dessa sektorer har kontrollen bedömts som mindre utvecklad. Trots att det bedrivs arbete inom kommuner och regioner för att motverka felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott, pekar Brottsförebyggande rådet på att kommuner och regioner inte fullt ut drar nytta av de utvecklade arbetssätt och gemensamma problembilder som finns inom statliga verksamheter till följd av en utvecklad myndighetssamverkan (Brottsförebyggande rådet 2022:1 s. 136).

Brottsligheten måste bekämpas med hela samhällets samlade förmåga. Alla som kan ha en roll i arbetet måste ta ansvar för att bidra efter förmåga. För att arbetet ska bli framgångsrikt krävs kunskap om andra myndigheters ansvarsområden och att det finns goda möjligheter för myndigheter att dela och hantera information. Därför kan ökad och fördjupad samverkan mellan statliga aktörer och exempelvis kommuner vara viktigt.

IVO har i egenskap av tillsyns- och tillståndsmyndighet för omsorgen kunskap, erfarenheter och information som kan vara till nytta för kommunerna i deras arbete för att motverka välfärdsbrottslighet.

I uppdraget ingår därför också att beskriva hur myndigheten, inom ramen för sitt uppdrag, kan utveckla åtgärder som bidrar till kommunernas arbete mot välfärdsbrottslighet samt vidta åtgärder som syftar till detta. Detta kan exempelvis göras genom utökat informationsutbyte med kommunerna i form av tillgängliggörande av uppgifter från det omsorgsregister som förs med stöd av 11 b § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade och 3 a § socialtjänstförordningen (2001:937), eller med hjälp av annan tillsyns- och tillståndsdata.

Regeringen beräknar att 7 000 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget för 2025 och 7 000 000 kronor för 2026 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Anna Tenje

Linnéa Annetorp Melander

Kopia till

Ekobrottsmyndigheten

Försäkringskassan

Kammarkollegiet

Polismyndigheten

Upphandlingsmyndigheten

Sveriges Kommuner och Regioner